

ABC wiedzy o dysleksji

Dysleksją rozwojową – nazywamy zespół **specyficznych trudności w uczeniu się czytania i pisania** przy prawidłowym rozwoju umysłowym. Określenie „rozwojowa” oznacza, że jej objawy występują na każdym etapie rozwojowym, nie pojawiają się nagle i występują wyraźnie od początku edukacji. Powinny być zauważone przez nauczycieli już pod koniec przedszkola lub na początku pierwszej klasy, ale wówczas będziemy mówić o **ryzyku dysleksji**.

Trudności w czytaniu i pisaniu objęte tą nazwą mają postać trzech form:

- **Dysleksja** (wąskie rozumienie) – oznacza specyficzne trudności w czytaniu.
- **Dysortografia** - specyficzne trudności z opanowaniem poprawnej pisowni.
- **Dysgrafia** – trudności w opanowaniu pożądanego poziomu graficznego pisma.

Innym rodzajem specyficznych trudności w uczeniu się jest **dyskalkulia**. Obejmuje ona trudności w nauce matematyki, szczególnie arytmetyki, mimo dobrej sprawności intelektualnej i prawidłowo przebiegającego procesu uczenia się. Zdarza się, że współwystępuje z dysleksją rozwojową.

Przyczyny dysleksji rozwojowej:

- nieharmonijny rozwój psychomotoryczny dziecka, co oznacza, że niektóre funkcje rozwijają się prawidłowo, a inne z dużym opóźnieniem,
- zaburzenia te dotyczą przede wszystkim niektórych funkcji poznawczych i ruchowych oraz ich współdziałania.

Zaburzenia dotyczą:

- funkcji percepcyjno-motorycznych (percepcji wzrokowej, słuchowej, ruchowej) i ich integracji,
- lateralizacji i orientacji w schemacie ciała i przestrzeni,
- funkcji słuchowo-językowych,
- pamięci (wzrokowej, słuchowej i ruchowej).

Uwarunkowania zaburzeń:

- dysleksja jest uwarunkowana genetycznie, czyli dziedziczna,
- może być spowodowana zmianami w centralnym układzie nerwowym, wywołanymi nieprawidłowym rozwojem w okresie prenatalnym (w czasie ciąży) i oddziaływaniem szkodliwych czynników w czasie porodu lub tuż po nim (niedotlenienie mózgu, wylewy na skutek pęknięcia naczyń krwionośnych).

Typy dysleksji wg E. Koppitz i M. Bogdanowicz:

- **Typ „wzrokowy”**- zaburzenia percepcji i pamięci wzrokowej powiązane z zaburzeniami koordynacji wzrokowo-ruchowej i wzrokowo-przestrzennej.
- **Typ „słuchowy” - zaburzenia** percepcji i pamięci słuchowej dźwięków mowy, najczęściej powiązane z zaburzeniami funkcji językowych.
- **Typ mieszany** – wzrokowo-słuchowy.
- **„Dysleksja integracyjna”** – pojedyncze funkcje nie wykazują zakłóceń, a zaburzenia dotyczą ich koordynacji.

Symptomy ryzyka dysleksji (wiek od 3 do 10 lat):

- mała sprawność ruchowa całego ciała (niezdarne ruchy, dziecko nie lubi zabaw ruchowych, późno uczy się jeździć na rowerze i hulajnodze),
- mała sprawność ruchowa rąk (trudności z samoobsługą, źle trzyma narzędzie pisarskie, nie lubi rysować),
- słaba koordynacja wzrokowo-ruchowa (prymitywne rysunki, nie lubi budować z klocków wg instrukcji),
- opóźniony rozwój mowy i słabsze umiejętności językowe (nieprawidłowa artykulacja, trudności z budowaniem wypowiedzi, długie stosowanie neologizmów),
- zaburzenia procesów spostrzegania i pamięci wzrokowej,
- słaba orientacja w schemacie ciała i przestrzeni,
- słabsza sprawność manualna i graficzna,
- trudności w uczeniu się pamięciowym wierszy, piosenek,
- utrzymująca się oburęczność,
- trudności z opanowaniem poprawnej pisowni związane z opóźnieniem rozwoju spostrzegania i pamięci wzrokowej oraz z opóźnieniem rozwoju spostrzegania słuchowego dźwięków mowy i pamięci słuchowej oraz mowy,
- w początkowej fazie pisania pismo lustrzane, odwracanie liter, cyfr,
- długo utrzymująca się technika głoskowania, kłopoty z syntezą dźwięków.

Symptomy dysleksji (wiek od 10 lat).

1. Język mówiony – słuchanie i mówienie:

- Trudności ze słuchaniem i z zapamiętywaniem instrukcji, poleceń.
- Trudności z poprawnym używaniem słów (błędy gramatyczne).
- Słaba pamięć sekwencyjna (zapamiętywanie dat, miesięcy, dni tygodnia, nazwisk, tabliczki mnożenia).
- Trudności z przypominaniem sobie nazwisk, nazw, dat, numerów telefonów, pomimo bogatego słownictwa i posiadanej wiedzy.

2. Czytanie:

- Opóźnione tempo opanowania czytania w stosunku do rówieśników.
- Wolne tempo czytania, niechęć do czytania.
- Czytanie niedokładne i niepełne.
- Czytanie bez zrozumienia.
- Lęk wywołany czytaniem na forum klasy.
- Mylne odczytywanie wyrazów o podobnej budowie w języku ojczystym i obcym (np.: owoce - owce).
- Odczytywanie wyrazów od tyłu.

3. Pisanie:

- Popełnianie błędów, mimo znajomości zasad pisowni.
- Zapisywanie wyrazu w różny sposób w tej samej pracy pisemnej.
- Opuszczanie, dodawanie i przestawianie liter w wyrazach.
- Opuszczanie, dodawanie i przestawianie sylab lub wyrazów.
- Mylenie liter podobnych graficznie lub liter odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie.
- Trudności z pisanem w języku obcym, mimo, że mówienie nie stanowi już problemu.

4. Redagowanie tekstów:

- Trudności z pisanem wypracowań, wolne tempo pracy.
- Dość liczne błędy gramatyczne.

5. Kaligrafia:

- Pismo nieczytelne, niestaranne.
- Pisanie stanowi problem, męczy, wymaga dużo wysiłku.
- Męczliwość ręki piszącej.
- Wolne tempo pisania.

6. Matematyka (trudności, które mogą towarzyszyć dysleksji):

- Mylenie symboli matematycznych i kierunków w przestrzeni.
- Trudności w dostrzeganiu figur w układach przestrzennych.
- Trudności z interpretacją symboli i odczytywaniem tabel.
- Trudności w prawidłowym zapisywaniu cyfr w odpowiednich kolumnach.
- Trudności w pamięciowym opanowaniu tabliczki mnożenia.

7. Pamięć i orientacja w czasie:

- Słaba pamięć krótkoterminowa oraz sekwencyjna.
- Trudności w opanowywaniu pamięciowym definicji, dat, wierszy.
- Trudności w znalezieniu prawidłowego słowa w czasie wypowiedzi ustnych.
- Trudności w udzielaniu natychmiastowej odpowiedzi.

8. Koncentracja uwagi:

- Trudności w skupieniu uwagi przez dłuższy czas.
- W sytuacji stresu liczne błędy, które dziecko zauważa później, gdy potrafi się skupić.
- Brak umiejętności robienia dwóch czynności jednocześnie.
- Wolne tempo pracy na klasówkach, egzaminach.

Dysleksji rozwojowej nie stwierdzamy u dzieci:

- do 10 roku życia,
- słabowidzących, niewidomych, słabosłyszących, niesłyszących,
- chorych neurologicznie,
- niepełnosprawnych intelektualnie,
- wywodzących się z ewidentnie zaniedbanych środowisk rodzinnych.

Bibliografia:

1. M. Bogdanowicz: *Dysleksja rozwojowa- symptomy, patomechanizmy, terapia pedagogiczna*, Warszawa 1997.
2. M. Bogdanowicz: *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*, Gdańsk 2002.
3. M. Bogdanowicz: *O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu. Odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli*, Lublin 1995.
4. M. Bogdanowicz, A. Adryjanek, M. Rożyńska: *Uczeń z dysleksją w domu. Poradnik nie tylko dla rodziców*, Gdynia 2007.
5. W. Brejnak, K. J. Zabłocki: *Dysleksja w teorii i praktyce*, Warszawa 1999.

Na podstawie bibliografii oraz doświadczeń w pracy terapeutycznej opracowała mgr Anna Glanz – terapeuta pedagogiczny.